

ૐ

શ્રી પરમહંસપાત્ર દેવાય નમઃ

પત્રાંક - ૧૬૬

હિતશિક્ષા - ૧, ૨

Model Answer Paper

Marks : 100

Paper તપાસતી વખતે Model Answer Paperમાં આપવામાં આવેલા pointsને વફાદાર રહેવું. જુદાં જુદાં options આપવામાં આવ્યા છે જેથી તપાસવામાં સરળતા રહે. તેમાંથી કોઈ પણ option લખ્યો હોય, તેનો ભાવ આવી જતો હોય તો marks આપવા.

(I) નીચે અમુક અડધા શબ્દો આપ્યા છે. તેમાંથી દરેક પ્રશ્નના ઉત્તરરૂપે બે અડધા શબ્દો જોડીને એક શબ્દમાં જવાબ આપો. Marks : 10

દરેક સાચા જવાબ માટે 2 marks આપવા.

- (૧) જાગરણ
- (૨) અહંકાર
- (૩) ગુરુદેવ
- (૪) આત્મજ્ઞાન
- (૫) સત્પુરુષ

(II) સાચો જવાબ પસંદ કરો.

Marks : 10

દરેક સાચા જવાબ માટે 2 marks આપવા.

- (૧) (b) વસો
- (૨) (b) ઔપશમિક
- (૩) (b) શંકા
- (૪) (a) બુદ્ધિ
- (૫) (c) ન ગુલાબની, ન કેક્ટસની

(III) જોડકાં બનાવો.

Marks : 10

દરેક સાચા જવાબ માટે 2 marks આપવા.

- (૧) d)
- (૨) a)
- (૩) e)
- (૪) c)
- (૫) b)

(IV) વિધાન સાચું છે કે ખોટું તે જણાવો. જો ખોટું હોય તો કારણ આપો.

Marks : 10

દરેક સાચા જવાબ માટે 2 marks આપવા.

False લખ્યું હોય પણ કારણ ન લખ્યું હોય અથવા ખોટું કારણ લખ્યું હોય તો 0 mark.

True માટે કારણ અપેક્ષિત નથી.

- (૧) False. વસ્તુનો નહીં, વાંછાનો અભાવ.

- (૨) False. શાસ્ત્રનાં વચનોમાં નહીં, પોતે કરેલા શાસ્ત્રના અર્થઘટનમાં સુધારો કરવો જોઈએ. / શાસ્ત્રનાં વચનોમાં નહીં, પોતાની માન્યતામાં સુધારો કરવો જોઈએ.
- (૩) True.
- (૪) False. વિષયો હોય અને વાંછા ન હોય એવું બની શકે. / જ્ઞાનીને વિષયનો સંયોગ હોઈ શકે પણ વાંછા નથી હોતી.
- (૫) False. વિભાવમાં અનંતો લાભ ન દેખાય. / વિભાવમાં અનંતું નુકસાન દેખાય.

(V) એક વાક્યમાં જવાબ આપો.

Marks : 10

દરેક સાચા જવાબ માટે 2 marks આપવા.

- (૧) જે સુખ નથી પણ લાગે છે. / આભાસિક સુખ / કલ્પિત સુખ / આરોપિત સુખ / projected સુખ / સુખાભાસ / કલ્પનાનું સુખ
- (૨) દિશા મળી / દષ્ટિ ખૂલી / ભાન થયું / realise થયું.
- (૩) અનુભવસિદ્ધ થયેલી કામ કરવાની યથાર્થ પદ્ધતિ / અનુભવસિદ્ધ થયેલી વ્યવસ્થિત રીત જે અચૂક ફળ આપે.
- (૪) આવશ્યકતા ઊભી કરવી / મને આત્મજ્ઞાની સદ્ગુરુ જોઈએ છે એવી જરૂરિયાત લાગવી.
- (૫) પોતાની પ્રકૃતિ ગુરુ અનુસાર કરવી / પ્રકૃતિનું પરિવર્તન / પોતાની વિચાર કરવાની રીત બદલવી / રંજન ધાતુમેળાપ

(VI) એક વાક્યમાં જવાબ આપો.

Marks : 10

દરેક સાચા જવાબ માટે 2 marks આપવા.

- (૧) નીતરતું હૃદય - 1/2 mark
 ઊછળતી રુચિ - 1/2 mark
 છલોછલ પ્રેમ - 1/2 mark
 અંતરની ધગશ - 1/2 mark
- (૨) ક્યારા જેવા લાગશે તો - છૂટી જશે / ત્યાગ કરશે. - 1 mark
 સોનું જેવા લાગશે તો - સંગ્રહ કરશે / પરિગ્રહ કરશે / ભેગા કરશે. - 1 mark
- (૩) માયિક સુખની વાંછા પોતાની મેળે નહીં છૂટે. તે માટે મદદગાર સદ્ગુરુ જોઈશે.
- (૪) પોતાની વૃત્તિઓ, ઉપયોગ સદ્ગુરુ તરફ ખેંચાવાં. / પોતાનાં વિચારો, ભાવો, ઇચ્છાઓ વગેરે સદ્ગુરુની આજુબાજુ ફરવા.
- (૫) કઈ વાતો સહજતાથી સ્વીકારે - Philosophical / તત્ત્વજ્ઞાન / નવ તત્ત્વ, દેવલોક / જેમાં પોતાને કોઈ લેવાદેવા ન હોય. - 1 mark
 કઈ વાતો સ્વીકારવામાં વાંધો - Practical / પોતાને લગતી / જેમાં પોતાનાં અહં-મમને ઠેસ પહોંચે. - 1 mark

(VII) ટૂંકાણમાં જવાબ લખો.

Marks : 20

દરેક સાચા જવાબ માટે 4 marks આપવા.

- (૧) શા માટે ભાસવા (feelings) પર ભાર - અભિપ્રાય કેવો છે તે ભાસવું (feelings) પરથી પકડાય છે, કારણ કે વચન અને વિચારમાં પોતાને છેતરી શકે છે, feelingsમાં નહીં. / Feelingsમાં તે ખરેખર કેવો છે તે પકડાય છે, કારણ કે feelingsમાં તે ચાલાકી કરી શકતો નથી. / અભિપ્રાય પર ઘટના, વિચારો કરતાં પણ સૌથી વધારે અસર feelingsની થાય છે. - 2 marks
- અભિપ્રાય સુધારવાની પ્રક્રિયા - કાંઈ બને ત્યારે feeling level પર શું થાય છે તેનું અવલોકન કરવું. સાચી વિચારણા અને પ્રયોગ કરી તે feelingની તીવ્રતા ઓછી કરવી જેના કારણે અભિપ્રાય ઢીલો પડશે અને સુધરશે. - 2 marks

- (૨) દષ્ટાંત - છોકરી શોધતી વખતે સુંદર, હોશિયાર, સંસ્કારી, મા-બાપનું ધ્યાન રાખનાર, પૈસાદાર કુટુંબની જોઈએ વગેરે લાંબી યાદી બનાવી હોય પણ કોઈ છોકરી હૃદયમાં એવી ગમી જાય કે તેનામાં બધું ન હોય તોપણ તેને પરણી જાય છે. - 2 marks

પરમાર્થ - તેમ સદ્ગુરુની શોધ એ શરીરની કે બૌદ્ધિક નહીં, પણ હાર્દિક ઘટના હોવી જોઈએ. હૃદય સ્વીકારે કે આ મારા સદ્ગુરુ છે અને તેમને મારે અર્પણ થવું છે. - 2 marks

- (૩) દષ્ટાંત - તિબેટમાં સ્વર્ગનું વર્ણન એ પ્રકારે કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં કાતિલ ઠંડી ન હોય, સૂરજ આથમે નહીં, બરફ પીગળી જતો હોય, કારણ કે તિબેટમાં ખૂબ ઠંડી છે. - 2 marks

પરમાર્થ - તેમ જીવ જો મતિકલ્પનાએ કાર્ય કરે તો પોતાને જેમ લાગે તેમ સત્યનું અનુમાન કરે છે. તે પોતાની સમજ અનુસાર સત્ય સમજે છે, તેમાં ભૂલ કરી બેસે છે. - 2 marks

- (૪) નિષ્કામતાનો વિષય કેમ - જ્યાં સુધી નિષ્કામતા ન હોય ત્યાં સુધી આજ્ઞાપાલનમાં નિઃશંકતા નથી આવતી. સકામતાના કારણે આજ્ઞાપાલન અને શ્રદ્ધા નબળાં બને છે માટે નિઃશંકતા માટે નિષ્કામતા જરૂરી છે. - 2 marks
- બે પ્રકારની સકામતા -

૧) લોભ - પુણ્ય બંધાય / અનુકૂળતા મળે / પ્રતિકૂળતા, સંકટ દૂર થાય. - 1 mark

૨) માન - મારું સારું દેખાય / મારા વખાણ થાય. - 1 mark

- (૫) આજ્ઞાપાલન કરતાં કરતાં સુખાભાસ ટળતો જાય છે. સુખાભાસ ટળતાં માયિક સુખની વાંછા જાગતી નથી અને ક્રમે કરીને સર્વ પ્રકારની માયિક વાસનાનો અભાવ થાય છે. / આજ્ઞાપાલન કરતાં સુખ, શાંતિ, સલામતી વેદાય છે અને તેથી સુખ માટે તેને બહાર જેવું પડતું નથી અને તેથી તેની માયિક વાસના છૂટતી જાય છે. / આજ્ઞાપાલન કરતાં તે સત્ પ્રત્યે જૂકે છે, સદ્ગુરુ તરફ ઢળે છે તેથી તેનો પર પ્રત્યે, માયિક સુખ પ્રત્યેનો ઝુકાવ છૂટતો જાય છે અને સર્વ માયિક વાસનાનો અભાવ થાય છે. - 4 marks

(VIII) માયિક સુખની સર્વ પ્રકારની વાંછા છોડવા સંબંધી મારી ભ્રાંતિ તોડો.

Marks 20

દરેક સાચા જવાબ માટે 4 marks આપવા.

- (૧) સ્ત્રી સુંદર છે તેથી તેના પ્રત્યે આકર્ષણ થાય છે એમ નથી. જીવ પોતે મોહિત થાય છે તેથી તેને સ્ત્રી સુંદર લાગે છે. તે પોતે સ્ત્રી સુંદર છે એવું પ્રક્ષેપણ કરે છે અને પછી તેનાથી પ્રભાવિત થાય છે. તેની કલ્પનાની જાળના કારણે તેને સ્ત્રી સુંદર ભાસે છે અને તેના પ્રત્યે આકર્ષિત થાય છે.

- (૨) a) દષ્ટાંત - ખણવાની ઈચ્છા થાય ત્યારે ઉદ્વેગ, વ્યાકુળતા, બેચેની થાય છે અને ખણવાથી સારું લાગે છે પણ તે માત્ર વ્યાકુળતાનો પ્રતિકાર, અભાવ છે. - 1 marks

પરમાર્થ - તેમ વાંછા જાગે ત્યારે અરતિ, વ્યકુળતાનો અનુભવ થાય છે અને ભોગથી માત્ર તે અરતિ, વ્યકુળતાનો પ્રતિકાર, અભાવ થાય છે. તેને જીવ સુખ માની લે છે. - 1 marks

b) દષ્ટાંત - ખણીને સુખ અનુભવ કરનાર સાચો સુખી નથી, પરંતુ જેને ખણજ ન આવતી હોય તે સાચો સુખી છે. - 1 marks

પરમાર્થ - ભોગથી સુખ અનુભવ કરનાર સાચો સુખી નથી, પરંતુ જેને ભોગેચ્છા નથી જાગતી તે સાચો સુખી છે. - 1 marks

(ખણજના બદલે દવા કે ભોજનનું દષ્ટાંત આપ્યું હોય તોપણ સાચું આપવું.)

- (૩) ૧) આતુરતાનું દુઃખ / વિકલ્પનું દુઃખ

૨) પ્રયત્નનું દુઃખ / હિંસાનું દુઃખ

૩) વિપરીત પ્રત્યે દ્વેષનું દુઃખ

૪) ભયનું દુઃખ / અભાવ ન થઈ જાય એવી ચિંતાનું દુઃખ

૫) રાગનું દુઃખ / મલિનતાનું દુઃખ

૬) કર્મબંધનું દુઃખ

૭) વિયોગનું દુઃખ

આમાંથી દરેક pointનો 1 mark એમ જો ચાર સાચા મુદ્દા લખ્યા હોય તો 4 marks આપવા.

(૪) આ સામાન્ય અર્થ છે, રહસ્યાર્થ નથી. રહસ્યાર્થ છે –

૧) સત્સંગ દ્વારા અભિપ્રાય બદલવો. / જ્ઞાનમાં સુધારો

૨) પરિણામોની તપાસ દ્વારા રાગ ઘટાડવો. / રાગમાં ઘટાડો / વાંછામાં ઘટાડો

૩) વસ્તુનો પરિચય છોડવો. / બાહ્ય ત્યાગ

આમાંથી એક મુદ્દો લખ્યો હોય તો 1¹/₂ marks, બે મુદ્દા લખ્યા હોય તો 3 marks અને ત્રણે મુદ્દા લખ્યા હોય તો 4 marks આપવા.

(૫) સમજણ વિના ત્યાગની ધાંધલ કરવાથી ખૂબ નુકસાન થાય છે. તે ગૂંગળામણ (suffocation) અને દમન(suppression)નો અનુભવ કરે છે. સુખબુદ્ધિ ટળી ન હોવાથી તે વિકૃત રૂપે પાછી આવે છે. તે જીવ માર્ગથી ચ્યુત થાય છે, દુર્લભબોધિ બને છે.

* * *